

Ратушняк Я. І. (Ratushnyak Y. I.)

Національний університет кораблебудування ім. адмірала С.О. Макарова

Проаналізовано процес іншомовних запозичень, причини їх появи. Встановлено, що газетно-публіцистичний стиль є найбільш гнучким для проникнення запозичень. Визначено, що доречність введення іншомовних запозичень повинна бути попередньо суттєво зважена.

Ключеві слова: *іншомовне запозичення, ЗМІ, публіцистичний стиль, лексика, слово.*

The foreign loanwords process and the reasons of their origin have been analyzed. The fact that journalistic genre is the most flexible genre for foreign loanwords penetration has been set. The fact that foreign loanwords penetration appropriateness should be carefully considered has been defined.

Key words: *foreign loanword, media, journalistic genre, lexis, word.*

Як відомо, лексика – це найбільш динамічна частина мови в будь-який період часу. Вона являє собою найменший ступінь абстракцій в мові, оскільки слово є завжди предметно-орієнтоване, воно може запозичуватися, утворюватися наново чи з вже наявних у мові елементів.

Інтенсивне проникнення англіцизмів в українську та російську мову викликало загострення мовної ситуації, хвилювання та полеміку серед лінгвістів. Представники різних верств суспільства оголосили про необхідність очищення мови від "чужих" слів та захисту від агресивного вторгнення запозичень, особливо англіцизмів.

Брейтер М.А. виділяє наступні причини іншомовних запозичень:

в суспільному житті з'являються нові реалії, нові предмети, нові поняття (маркетинг, пабліситі, бренд тощо);

поява нових слів, що позначають явища, котрі були присутні в житті суспільства й раніше, але не мали відповідного позначення. Їх існування зазвичай замовчувалось. Це слова типу мафія, рекет тощо;

поява нового слова, що позначає те, що раніше називалось за допомогою словосполучень (рейтинг – становище фірми, політичного діяча, передачі в списку подібних передач; імідж – образ "себе", котрий створює тележурналіст, політичний діяч, фотомодель тощо);

зміна соціальної ролі предмета (офіс – контора, службове приміщення, збербанк – раніше зберкаса);

вплив іноземної культури, диктування модою на іноземні слова.

Нова лексика з'являється в мові для позначення якогось нового поняття. Прикладами запозичень ХХ ст. можуть виступати слова юніор, перфоманс, піар, маркетинг, менеджмент [1; 10].

Більша частина нових слів з'явилась з розвитком науки, техніки, культури, економіки, виробничих стосунків. Багато цих слів потрапляють в наше життя, втрачають свою новизну та переходять в активний словниковий запас. Нові слова з'являються по-різному: створюються за зразком слів, що вже наявні в мові (дентопанорама, кіноролик, автомайстерня тощо); запозичаються повністю. Також відбуваються семантичні перетворення, в цьому випадку нове слово є результатом метафоричного вживання старого, що збільшує його багатозначність, збагачуючи мову. Запозичені слова можуть виконувати не тільки номінативну, але й експресивну функцію. Деякі слова від позначення предметів, понять, явищ перейшли до їх оцінювання. Наприклад, переосмислення слів аутсайдер, бум, нокаут в публіцистичному стилі.

Звичайно, існують невігласи, які використовують іноземні слова без усякої потреби, їх мова створює "шедевром на кшталт:

с апогеем рассказывал;

он говорил с экспромта;

он тут разводил метафизику, что план нереален;

роспись на пролонгированных подписантах [2].

Тому питання про лексичні норми вживання іншомовних слів пов'язується з питанням про те, в якому саме стилі літературної мови доцільно та потрібно застосовувати той чи інший "варваризм" (від грецьк. barbarismos – іноземний, варварський).

Зі всієї різноманітності запозичених слів тими, що справді ввійшли в мову, можна назвати тільки ті, котрі були засвоєні народною лексикою. Дійсно сильна мова перетворює запозичені слова, завдяки чому слова набувають нової експресивної форми, котрої не мали в рідній мові.

Становлення сучасної цивілізації тісно пов'язане з появою технологічної можливості масового створення повідомлень (винахід книгодрукування – преси). Наука дала світові переконливий метод створення повідомлень для преси. Таким чином виникли ЗМІ, з мовою, лексикою, стилем, притаманними тільки їм.

Газетно-публіцистичний стиль тематично дуже різноманітний, це й визначає неабияку широту та різноманітність його лексики. З цієї точки зору, публіцистика – найбагатший різновид літератури.

Газетно-публіцистичний стиль виконує функції впливу та повідомлення. Журналіст повідомляє про факти та дає їм оцінку. Взаємодія цих двох функцій і визначає вживання слова в публіцистиці. Невипадково, характеристики публіцистичного стилю звичайно обмежують описом специфічно експресивних засобів. Один з таких засобів – використання запозичених англomовних слів.

Сучасні ЗМІ відображають також основні соціально-економічні процеси в суспільстві та процеси перетворень в мові. Будь-яке явище чи подія в тому чи іншому вигляді знаходить своє відображення на сторінках газет та журналів, на екранах телевізорів, в новинах Інтернет-порталів. Не є таємницею, що вплив ЗМІ на розвиток мови часом є дуже й дуже суттєвим. Ті чи інші словотвори, привнесені в мову ЗМІ, все частіше з'являються в нашому мовленні, вкорінюються в ньому.

Кожний стиль має свої особливості. Публіцистичний стиль характеризується наявністю яскраво-виражених засобів – запозичень з

англійської мови. Задачею газетно-публіцистичного стилю є інформування читача та вплив на нього, причому вплив журналісти використовують шляхом використання запозичених англомовних слів в своїх статтях.

Після того, як запозичене слово ввійшло в мову, воно починає "жити своїм життям", не залежним, як правило, від життя прототипу цього слова в мові-джерелі. Від запозиченого слова (в процесі його повного засвоєння) можуть бути утворені похідні слова, з якими відбуваються ті чи інші семантичні зміни на однакових умовах з вихідними, тобто незапозиченими, словами. В результаті семантичних процесів запозичене слово може отримати в мові-реципієнті зовсім не те значення, яке воно мало в мові-джерелі.

Слід зауважити, що надмірне вживання англіцизмів в рекламі та ЗМІ викликає негативну реакцію у більшості населення, тому створення позитивної конотації за допомогою англіцизмів – спірне питання на цей час.

Доречність введення англомовних запозичень в українські та російські тексти різних стилів, в т.ч. газетно-публіцистичний стиль, повинна бути кожного разу зважена, так як зловживання іншомовною лексикою призводить до того, що навіть тексти, спрямовані на широке коло читачів чи слухачів, можуть стати частково незрозумілими й не досягнуть поставленої мети.

Література:

1. Брейтер М.А. Англицизмы в русском языке: история и перспективы: пособие для иностранных студентов – русистов. – Владивосток: изд. "Диалог".
2. Интернет-сайт: www.zaimstvovaniya.ru